

I. Z życia wzięte:

W historii duchowości eucharystycznej na szczególną uwagę zasługuje doświadczenie św. Małgorzaty Marii Alacoque, wizytki, która w latach 1673–1689 doświadczyła przed Najświętszym Sakramentem 80 wizji i objawień dotyczących tajemnicy Serca Pana Jezusa (30 z nich opisała). Jezus dał 12 zapewnień. Najbardziej znane mówi o tym, iż: „W nadmiarze miłosierdzia Serca mojego przyrzekam tym wszystkim, którzy będą komunikować w pierwsze piątki miesiąca przez dziewięć miesięcy z rzędu w intencji wynagrodzenia, że miłość moja udzieli łaskę pokuty, iż nie umrą w mojej niełasce, ani bez sakramentów świętych, a Serce moje będzie im pewną ucieczką w ostatniej godzinie życia”. Nie można jednak zatrzymać się jedynie na samych obietnicach związanych z kultem Serca Jezusowego. Potrzebna jest odpowiednia formacja wierzących.

II. Rozważanie:

Mówiąc o formacyjnym wymiarze duchowości eucharystycznej warto zwrócić uwagę na kilka istotnych kwestii:

1. Przyjęcie Bożej miłości

Pierwszym aspektem tego kultu i duchowości jest – doświadczenie miłości Bożej. Zauważył św. Małgorzata Maria Alacoque w swoim *Pamiętniku duchowym* opisała to w słowach: „Któregoś dnia w oktawie Bożego Ciała, klęcząc przed wystawionym Najświętszym Sakramentem, doznałam od mojego Boga nadzwyczajnych łask. Równocześnie poczułam w sobie gorące pragnienie odwdzięczenia się Mu miłością za miłość”. Przypomnijmy w tym miejscu, iż o tym doświadczeniu Bożej miłości mówią teksty liturgiczne przeznaczone na uroczystość Najświętszego Serca Pana Jezusa (modlitwy, czytania).

2. Dziękczynienie za zbawienie

Wobec darmości Bożej miłości, jedyną właściwą postawą człowieka wierzącego jest przyjęcie jej oraz wyrażenie dziękczynienia Bogu w sposób indywidualny i wspólnotowy. Cenną sugestię przekazała św. Małgorzata Maria Alacoque ucząc, iż pierwszopiątkowa modlitwa prowadzi do działania: „Raz, kiedy w dzień świętej Małgorzaty przypadł w piątek, poprosiłam moje nowicjuszkę, nad którymi wówczas sprawowałam pieczę, ażeby wszystkie swoje drobne oznaki czci, jakie obmyśliły dla mnie z okazji imienin, złożyły Boskiemu Sercu naszego Pana Jezusa Chrystusa. Uczyniły to sercem ochoczym”.

3. Nawrócenie

Odpowiedź na miłość Boga i darmość zbawienia w Jezusie Chrystusie nie może ograniczyć się do samego dziękczynienia, ale – domaga się pokuty i nawrócenia. Najpierw chodzi o uznanie własnej grzeszności i

wyrażenie skruchy, a więc o wewnętrzną postawę. Pamiętajmy jednak, że chrześcijaństwo ma wymiar wspólnotowy, konieczne są zatem akty publicznej pokuty i przeproszenia, np. modlitwa pokutna: „Przebac, Panie, przebac ludowi Twemu i nie bądź na nas zagniewany na wieki”. W ten sposób Kościół wyznaje winy swoich członków i kształtuje postawę pokory wobec Boga i ludzi.

Z nawróceniem związany jest również sakrament pokuty i pojednania. Nie można jednak traktować spowiedzi automatycznie czy rytualnie, zwłaszcza w pierwszy piątek. Nie ma bowiem konieczności przystępowania do tego sakramentu, jeśli człowiek nie jest obciążony grzechami śmiertelnymi, choć nie wyklucza to oczywiście wyznawania grzechów powszednich. Wobec tego trzeba pamiętać, że istotą praktyki pierwszych piątków jest bycie w łasce uświęcającej i powierzenie się Sercu Jezusa przez skruchę i akt wynagrodzenia Bogu. Do spowiedzi zaś można przystąpić w innym dniu. Najistotniejsze jest bowiem nastawienie wewnętrzne, pragnienie jedności z Jezusem i postanowienie życia w wierności Jemu.

4. Zjednoczenie z Jezusem Chrystusem – Komunia Święta

W przeżyciu pierwszego piątku bardzo ważne jest przyjęcie Komunii Świętej, czyli zjednoczenie z Jezusem Chrystusem, co owocuje wzrostem i umocnieniem wiary. Skoro bowiem grzech zrywa więź człowieka z Bogiem, to Komunia Święta daje najgłębsze zjednoczenie z Nim, a to otwiera drogę dla owocnej modlitwy za siebie i innych.

5. Wynagrodzenie

Istotnym elementem kultu Serca Pana Jezusa jest również wynagrodzenie i zadośćuczynienie. Wobec tego wierzący, doświadczywszy miłości Ojca i usprawiedliwienia przez Jezusa Chrystusa, odważnie mogą odpowiadać Bogu miłością, przeproszeniem, duchowym naprawieniem zaniedbań i grzechów. Kluczem jest jednak ciągłe odnoszenie się do zasług Chrystusa.

6. Służba bliźnim

Przekładanie miłości Bożej na miłość ludzką jest ważnym aspektem kultu Serca Pana Jezusa. Oznacza to zaangażowanie w dzieła chrześcijańskiej miłości. Dlatego dobrą praktyką byłoby motywowanie wiernych do konkretnego udziału w służbie charytatywnej przez składanie ofiar materialnych oraz podejmowanie innych form wsparcia potrzebujących czy chorych. Nie bez znaczenia ma również przełożenie społeczne. W tym kontekście nie dziwi fakt powiązania propagowania kultu Serca Pana Jezusa i działań społecznych przez sługę Bożego, ks. Leona Dehona, założyciela Zgromadzenia Księża Najświętszego Serca Jezusowego i jego duchowych synów.

7. Pedagogia eucharystyczna

Praktyka dziewięciu pierwszych piątków ma też wymiar pedagogiczny. Kształtuje bowiem systematyczność w życiu duchowym – ukierunkowanie na wolność od grzechów, zwłaszcza śmiertelnych,

**Formacja eucharystyczna parafian przez pierwsze piątki miesiąca
oraz miejsce Eucharystii w misjach i rekolekcjach parafialnych**
Streszczenie / DIAK Poznań

regularny udział w Eucharystii i przyjmowanie Komunii Świętej, praktykowanie adoracji eucharystycznej oraz podejmowanie pokuty i zadośćuczynienia.

8. Niewłaściwe podejście

Przy praktyce dziewięciu pierwszych piątków pojawiają się jednak pewne błędne postawy. Niewłaściwe jest bowiem skoncentrowanie na samej praktyce spowiedzi i Komunii Świętej, aby niejako „załatwić sobie” zbawienie. Przy takim podejściu człowiek nie koncentruje się na akcie wiary i miłości oraz odniesieniu swojego życia do miłości Boga, lecz na praktyce dewocyjnej. Takie podejście nie przybliży jednak ochrzczonego do żywej relacji z Bogiem, czyli nie buduje się dynamiczna wiara.

9. Duchowość eucharystyczna w kontekście misji i rekolekcji parafialnych.

Innym obszarem duchowości eucharystycznej jest czas rekolekcji czy misji parafialnych. Przede wszystkim chodzi o celebrowanie liturgii oraz różne formy modlitwy w czasie adoracji Najświętszego Sakramentu. W tym kontekście warto postawić pytania: Jak dzisiaj prowadzić misje i rekolekcje? Jakie są trudności i napięcia na linii Eucharystia–ewangelizacja? Jakie jest miejsce Eucharystii w dziele ewangelizacji parafii?

10. Konieczność nowej ewangelizacji parafii

Istotne miejsce w życiu parafii zajmują rekolekcje i misje. Zauważmy, iż rekolekcje i misje w parafii są także okazją do uczenia wiernych adoracji Najświętszego Sakramentu. Jest to naturalna konsekwencja głoszenia słowa Bożego:

11. Miejsce Eucharystii w ewangelizacji

Po pierwsze, chodzi o czynne zaangażowanie uczestników liturgii w dzieło ewangelizacji wyrastające wprost w celebrowaniu. W tym kontekście warto przypomnieć jedno z haseł Zakonu Braci Kaznodziejów, wskazujące właściwy kierunek życia i misji Kościoła: *contemplare et contemplata aliis tradere* (kontemplować i przekazywać owoce kontemplacji). To realizacja zasady „życie z życia”.

Po drugie, wyzwaniem jest wprowadzanie wiernych w należyte uczestnictwo w liturgii. Sobór Watykański II nakazuje duszpasterzom, że „powinni czuwać, aby czynności liturgiczne odprawiano nie tylko ważnie i godziwie, lecz także, aby wierni uczestniczyli w nich świadomie, czynnie i owocnie”. Obejmuje to nie tylko *ars celebrandi*, ale także właściwe ułożenie miejsc celebrowania (ołtarz, ambona, miejsce przewodniczenia), podział funkcji, odpowiedni śpiew i szerokie zaangażowanie ludzi, aby Eucharystia nie była „teatrem jednego lub kilku aktorów”. W ten sposób realizuje się idea aktywnego uczestnictwa wiernych w liturgii.

Po trzecie, Eucharystia ze swojej natury posiada „pedagogiczną zdolność wprowadzania wiernych w pojmowanie celebrowanej tajemnicy”. Stąd koniecznością jest katecheza liturgiczna. Niedostateczna ewangelizacja i katechizacja owocują niezrozumieniem liturgii i łatwością rezygnacji z przystępowania do Komunii Świętej.

III. Wnioski i postulaty pastoralne:

Mając na uwadze powyższe punkty nauczania Kościoła, teologii dogmatycznej, pastoralnej i duchowości, można sformułować poniższe wnioski duszpasterskie:

➤ **Cykle formacyjne o ewangelizacyjnym ukierunkowaniu.** Wykazano wyżej, że jedną z niewłaściwych postaw jest skoncentrowanie uwagi wiernych na obietnicach związanych z praktyką pierwszych piątków. Wobec tego wyzwaniem dla duszpasterstwa pozostaje odpowiednia formacja wiernych. Pomocą może być cykl homilii głoszonych, podczas mszy świętych w pierwsze piątki np. przez Asystenta POAK, a dotyczące: duchowości eucharystycznej, adoracji, wynagrodzenia i doświadczania miłości Bożej.

➤ **Konieczność rekolekcji i misji w odnowionej formie.** Zmieniający się świat i sposób funkcjonowania ludzi domagają się nowych form przekazu wiary. Wobec tego duszpasterstwo winno być odnowione w kluczu misyjnym, którym jest zaangażowanie świeckich w posługę zespołów rekolekcyjnych (powoli mija czas rekolekcji wygłaszanych przez samego księdza) oraz głoszenie świadectwa wiary. W praktycznym przełożeniu chodzi o planowanie duszpasterskie: ewangelizacja pierwszopiątkowa, rekolekcje i misje ewangelizacyjne oraz projekty pogłębiające wiarę.

➤ **Formacja liturgiczno-sakramentalna.**

Duszpasterskim wyzwaniem jest odpowiednia formacja dotycząca liturgii i sakramentów. Chodzi o regularne wyjaśnianie słów, znaków i gestów liturgicznych (katecheza mistagogiczna). Konieczne jest również pouczenie doktrynalne w zakresie sakramentów, zwłaszcza Eucharystii. Nie byłoby jednak właściwym podejściem ograniczenie się jedynie do teologicznego wyjaśnienia. Zgodnie z ewangelizacyjnym ukierunkowaniem wszystko powinno być przedstawiane w kluczu kerygmatycznym – chodzi o „ukazywanie znaczenia obrzędów w powiązaniu z życiem chrześcijańskim, poprzez podkreślanie związku między liturgią a misyjną odpowiedzialnością wiernych [...]”.

➤ **Formacja eucharystyczna**

Pastoralnym wyzwaniem pozostaje również właściwa formacja eucharystyczna. W pierwszym rzędzie chodzi o uczenie adoracji. W Polsce odprawia się wiele nabożeństw z wystawieniem Najświętszego Sakramentu i rozwijają się miejsca z wydłużoną adoracją eucharystyczną, niemniej większość wiernych nie jest wprowadzana w osobiste głębokie doświadczenie wiary i modlitwy. Dlatego wiernych trzeba uczyć adoracji jako trwania przed Panem, bez ciągłej recytacji modlitw, natomiast z pobudzaniem serca do miłości względem Jezusa i Ojca.